

Povestirile lui
VLADIMIR NABOKOV

Traducere din limba rusă și note de Adriana Liciu

Traducere din limba engleză și note
de Veronica D. Niculescu și Anca Băicoianu

Cuprins

Năluca	5
Aici se vorbește rusește	9
Sunete	18
Lovitura de aripă	30
Zei	49
Hazard	57
Portul	66
Răzbunare	73
Facere de bine	80
Catastrofa	86
Furtuna	92
<i>La Veneziana</i>	96
Bachmann	124
Balaurul	133
Crăciun	139
Scrisoare către Rusia	145
Încăierarea	149
Întoarcerea lui Ciorb	155
Ghid prin Berlin	163
O poveste	169
Angoasă	180
Briciul	186
Pasagerul	190
Soneria	196
Netrebnicul	206
Povestea de Crăciun	229
Elf-Cartof	235
Pilgram	255

Un tip isteț	268
Obidă	277
Vizită la muzeu	286
Un om ocupat	296
Terra Incognita	307
Întâlnirea	315
Gură la gură	323
Rostopască	335
Muzică	342
Perfecțiune	348
Acul amiralității	358
Rigă	368
În memoria lui L.I. Șigaev	378
Cerc	385
Frumoasa	395
Vestea	400
Fum toropitor	405
Recrutare	411
Întâmplare din viață	416
Primăvară la Fialta	423
Nor, lac, turn	441
Nimicirea tiranilor	449
Lik	472
Mademoiselle O	492
Vasili Șișkov	508
Ultima Thule	514
Solus rex	539
Asistentul de producție	564
La Alep, odată... ..	579
Un poet uitat	589
Timp și reflux	601
Fragment de conversație, 1945	608
Semne și simboluri	620
Prima iubire	626
Scene din viața unui monstru dublu	635
Surorile Vane	643
Lance	658
Ploaie de Paște	671
Cuvântul	678
Natașa	682

— Lasă-mă-n pace, a răspuns Petea.

Șciukin a pufnit pe nas și i-a dat una sub abdomen. În fața acestei ofense, Petea, cu o lovitură directă, cum îl învățase francezul, i-a spart lui Șciukin nasul. Pauză perplexă, sânge, batistă înroșită. Revenindu-și din buimăceală, Șciukin s-a năpustit asupra lui Petea și, în tăcere, l-a făcut zob. Dar, cu toate că nu era părțică din tot corpul care să nu-l doară, Petea se simțea mulțumit. Sângele din nasul lui Șciukin a continuat să curgă la ora de științele naturii, s-a oprit la aritmetică și s-a pornit din nou la religie. Petea îl urmărea cu un interes calm.

În iarna aceea, mama lui plecase la Menton cu Mara, care era sigură că o să moară de tuberculoză. Fără sora lui, o tânără destul de caustică și de pisăloagă, era mai degrabă plăcut, dar cu lipsa mamei, iată, Petea nu se putea obișnui deloc, se plictisea teribil, mai cu seamă serile. Pe tatăl lui nu-l prea vedea. Tatăl era ocupat la instituția numită Duma¹, unde odată se prăbușise tavanul. Mai erau și Frațiunile², adică niște adunări la care, probabil, toți purtau frac. Se întâmpla foarte des ca el să ia masa separat, sus, cu miss Sheldon – brunetă, cu ochi deschiși la culoare, într-o bluză largă și cu o cravată tricotată cu dungi orizontale –, iar jos, lângă cuierele monstruos de umflate, se adunau pe puțin o sută de galoși, și dacă te strecurai de-acolo în camera cu divanul turcesc de mătase, puteai auzi deodată (atunci când, undeva, în fund, lacheul deschidea ușa) o hăr-mălaie, o gălăgie zoologică și, îndepărtată, dar clară, vocea tatălui.

Într-o dimineață mohorâtă de noiembrie, Dima Korff, colegul de bancă al lui Petea, a scos din ghiozdanul lui bălțat o gazetă ilustrată și i-a întins-o lui Petea. Pe una dintre primele foi, în verde, o caricatură a tatălui său, însoțită de o poezie. Ochiul lui Petea lunecară peste rânduri și, pe la mijloc, surprinseră versurile: „El, ca un gentleman, propuse / Revolverul, sabia sau pumnalul“.

— E-adevărat? întrebă Dima în șoaptă (ora abia începuse).

— Ce să fie adevărat? șopti și Petea.

— Liniște acolo, interveni Alexei Martînovici, profesorul de rusă – un om cam din topor, fonfăit, cu o vegetație greu de descris și neîngrijită deasupra buzei strâmbă și cu faimoasele

1. Camera inferioară a Adunării Federale a Rusiei (Parlamentul).

2. Grupuri parlamentare.

picioare în niște pantaloni suciți : când mergea, picioarele i se împleteau – puneă talpa dreaptă unde era de așteptat să nimerească cea stângă și invers ; cu toate astea, mergea foarte repede.

Acum stătea la catedră și răsfoia un carnet ; pe urmă ochii i se ațintiră asupra băncii îndepărtate din care, precum un copăcel care crește sub privirea fachirului, se ridica deja Șciukin.

— Ce să fie adevărat ? repetă încet Petea, ținând fițuica pe genunchi și uitându-se pieziș la Dima.

Dima se dădu un pic mai aproape. Între timp, Șciukin, ras în cap, într-o rubașcă neagră de serj, începea pentru a treia oară cu un soi de vioiciune disperată :

— *Mumu...* Nuvela lui Turgheniev *Mumu...*

— Despre tatăl tău, răspunse cu jumătate de glas Dima.

Alexei Martînovici trânti pe catedră cu așa un elan *Zhivoe slovo*¹, încât tocul sări și se înfipse cu penița în podea.

— Da' ce-i asta, chiar așa... șușotiți... da' ce-i asta... începu el confuz, scuișând și sâsâind. Sus, în picioare... Korff... Șișkov... Ce-i asta... ce faceți acolo ? Se apropie și înhăță agil fițuica. Citiți porcării, jos, stați jos... porcării...

Prada și-o puse în servietă.

După care a fost scos la tablă Petea. Alexei Martînovici dicta, iar Petea scria pe tablă : „...cu trifoi și cu gălbuie năpastă...” Se auzi așa un zbierăt, că Petea scăpă creta.

— Ce năpastă ? De unde-ai scos năpastă ? Rostopască, nu năpastă... Pe unde-ți umblă mintea ? Stai jos... Stai jos...

— Ei, cum e, e-adevărat ? întrebă în șoaptă Dima, prinzând momentul.

Petea s-a prefăcut că nu aude. Îl străbătea un tremur pe care nu și-l putea opri ; în urechi îi suna versul cu revolverul, sabia și pumnalul ; în ochi avea imaginea caricaturală a tatălui, colțuroasă, verzulie, cu verdele ieșit într-un loc peste contur, iar în altul lipsă – neglijență la imprimarea color. Numai că înainte de plecarea la școală... târșăitul și scrâșnetul metalic... Tatăl și franțuzul – cu pieptarele groase, cu măștile cu zăbrele... Fusesse totul ca de obicei... strigătele rârâite ale franțuzului – *Battez ! Rompez !* –, mișcările în forță ale tatălui, sclipirea și zângănitul floretelor. El se oprise zâmbind și își scosese masca bombată de pe fața roz, umedă.

1. „Cuvântul viu” (în rusă în orig.) – antologie școlară de texte literare.

Ora se terminase. Alexei Martînovici luase cu el fiţuica. Petea şedea, alb ca varul, ridicând şi coborând capacul pupitrului. Se strănseseră în jurul lui cu o curiozitate respectuoasă, cerură detalii. El nu ştia nimic, încerca să afle şi el câte ceva din întrebări. Reieşi că deputatul Tumanski atentase la onoarea tatălui lui, iar acesta din urmă îl provocase pe Tumanski la duel.

Trecură cu chiu, cu vai încă două ore, urmă recreaţia mare, se bătură în curte cu bulgări de zăpadă şi Petea se apucă, cine ştie de ce, să facă bulgări din pământ îngheţat, ceea ce nu mai făcuse niciodată. La ora următoare, neamţul Nussbaum începu să ţipe la Şciukin (pe care îl urmărea în ziua aceea ghinionul), şi atunci Petea simţi un spasm în gât şi, ca să nu izbucnească în plâns în faţa tuturor, ceru voie la toaletă. Acolo, lângă lavoar, atârna stingher un prosop peste poate de murdar şi de lipicios – mai exact, un cadavru de prosop, trecut printr-o sumedenie de mâini ude care îl frământaseră de zor. Petea se privi vreun minut în oglindă – cea mai bună metodă de a nu-şi lăsa faţa să se schimonosească de plâns.

Se gândi dacă să nu plece acasă înainte de sfârşitul orelor, dar alungă acest gând. Stăpânire de sine – mottoul lui era stăpânirea de sine. În clasă se potolise furtuna. Şciukin, cu urechile purpurii, dar absolut calm, deja şedea la locul lui, cu braţele încrucişate.

Încă două ore şi, în sfârşit, ultimul clopoţel, lung şi răguşit. După ce îşi puse ghetetele, scurta de blană şi căciula cu urechi, Petea ieşi în goană în curte, se înfundă în gangul de la poartă şi sări peste prag. Nu trimiseseră maşina după el, aşa că trebui să tocmească un vizitiu. Vizitiul, cu un fund plat, şedea strâmb şi, cum avea un fel original de a mâna calul, ba ziceai că trage un cnut din carâmb, ba dădea moale din mână, ca şi cum ar fi chemat pe cineva, şi atunci sania se smucea şi penarul zdrăngănea în ghiozdanul lui Petea ; şi toate astea erau cumva teribil de chinuitoare şi de neliniştitoare – şi fulgii de zăpadă mari, inegali, care se lipeau iute, cădeau pe pătura pleşuvă.

În casă, de când plecaseră mama şi sora lui, era linişte la ora aceea. Petea urcă scara largă, cu pantă lină, care se întrerupea când ajungea pe primul palier unde, lângă o măsuţă de malahit cu o vază pentru cărţi de vizită, stătea o Venus fără braţe, pe care verii lui o dichisiseră odată cu o şubă de pluş şi cu o pălărie cu vişine, ceea ce o făcuse să semene cu Praskovia Stepanovna, o văduvă nevoiaşă care venea la fiecare întâi de lună. Cum

ajunse sus, începu să strige după guvernantă. Dar miss Sheldon avea o musafiră – englezoaica Veretennikovilor. Miss Sheldon îl trimise pe Petea să își facă lecțiile pentru ziua următoare. Să se spele mai întâi pe mâini și să bea un pahar cu lapte. Ușa se trânti. Petea, simțind cum îl împresura o tristete ca de vată, înăbușitoare, oribilă, stătu ce stătu în camera copiilor, apoi coborî la mezanin și aruncă o otheadă în cabinetul tatălui. Peste tot era o liniște insuportabilă, spartă cu un zgomot sec de o petală încovoiată de crizantemă. Pe biroul greu, care strălucea discret, stăteau aranjate și nemișcate, într-o ordine cosmică, precum planetele, obiectele familiare – fotografiile, oul de marmură, călimara solemnă.

Petea trecu în budoarul mamei, apoi în alcov, și stătu mult acolo, uitându-se pe fereastra lunguiață. Pe stradă era aproape întuneric; în jurul globurilor liliachii de sticlă zbură zăpada; jos curgeau difuz sănii negre purtând călători cu umerii încovoiați. Poate mâine-dimineață. Asta se întâmplă întotdeauna dimineața, foarte devreme.

Se duse jos. Liniște și pustiu. Aprinse febril lumina în bibliotecă, și patru umbre dădură înapoi. Cuibărindu-se lângă unul dintre dulapuri, încercă să își ocupe mintea cu examinarea revistelor groase legate în volume. Frumusețea bărbaților stă în barba bogată și în mustățile stufoase. Am suferit mult, încă de când eram o copilă, din pricina acneei. Acordeon de concert „Plăcere” cu douăzeci de voci și zece clape. O ceată de preoți și o biserică de lemn. Un tablou cu inscripția *Străini*: un domn abătut lângă o masă de scris, o doamnă cu un boa cărlionțat stă ceva mai încolo, punându-și mânușa pe mâna cu degetele răsfirate. Luă un altul și, pe loc, dădu peste un duel între doi scrimeri italieni – unul face o fandare turbată, celălalt se eschivează și îi străpunge rivalului gâtul. Petea închise cu un pocnet tomul greu și incremeni strângându-și tâmplele în mâini, ca un adult. Înflorătoare era liniștea, înflorătoare dulapurile nemișcate, micile haltere strălucitoare de pe masa de stejar, cutiile negre ale cartotecii. Plecând capul, străbătu ca o vijelie camerele întunecoase. Sus, în camera copiilor, se culcă pe divan și zăcu așa în întuneric până ce miss Shledon își aminti de el. Pe scară se auzi sunând gongul care chema jos, la dejun.

Din cabinet ieși tatăl, împreună cu colonelul Rozen, care fusese cândva logodnicul surorii răposate a tatălui. Petea nu se încumetă să își privească tatăl, iar când palma mare îi atinse tâmpla cu acea căldură familiară, se înroși până la lacrimi. Nu

putea, nu suporta gândul că omul acesta, cel mai bun de pe lume, avea să se bată cu un nebulos Tumanski¹ și cu ce? Cu revolverul? Cu sabia? De ce nu spune nimeni nimic despre asta? Or ști ceva servitorii, guvernanta, mama plecată la Menton? După masă, colonelul Rozen făcu, după cum îi era obiceiul, niște glume scurte, seci, de ziceai că sparge nuci, dar de data asta Petea nu râse, ci îi năvăli brusc sângele în obraji și, ca să ascundă, lăsă să-i scape șervetul, pentru ca apoi să dispară ușurel sub masă până avea să revină la culoarea normală, dar ieși de-acolo și mai roșu ca înainte, iar tatăl său înălță sprâncenele, începu să râdă și, fără grabă, îndeplinind la fel de tacticos ca întotdeauna ritualul dejunului, sorbea cu luare aminte vinul din potirul plat, auriu. Colonelul continuă să facă spirite. Miss Sheldon, care nu pricepea rusa, tăcea cu pieptul scos sever înainte, iar când Petea se gheboșă, îl împunse neplăcut în omoplat. La desert se servi parfe de fistic, pe care el nu putea să-l sufere.

Când masa luă sfârșit, tatăl și colonelul urcară să bea cafeaua în cabinet. Petea arăta atât de ciudat, încât tatăl întrebă:

— Petea, e ceva în neregulă? De ce ești amărât?

Și, prin cine știe ce minune, Petea reuși să răspundă:

— Nu, nu sunt amărât.

Miss Sheldon îl duse la culcare. Cum se stinse lumina, își înfundă fața în pernă. Oneghin își aruncă pelerina la pământ. Lenski, precum un sac negru, căzu pe scenă. Italianului i se ivea din ceafă capătul pumnalului. Lui Mascara îi făcea plăcere să povestească *une affaire* din tinerețea lui – o jumătate de centimetru mai jos, și i-ar fi străpuns ficatul. Și lecțiile pentru mâine sunt nefăcute, și în cameră e întuneric beznă, și trebuie neapărat să se scoale mai devreme, mult mai devreme, mai bine nici nu închizi ochii, că apoi poate prea – și precis că pentru mâine e stabilit. Lipsesc de la școală, lipsesc, o să spun că mă doare gâtul. Mama se întoarce abia la Crăciun. Mentone, ilustrate albastre. Să pun ultima vedere în album. Un colț a intrat, celălalt...

Petea s-a trezit ca de obicei, pe la opt, și tot ca de obicei auzise zdrăngănitul ușiței de la sobă. Când Petea zori pe scări în jos cu părul încă ud, își găsi tatăl exersând cu franțuzul, ca și cum n-ar fi fost nimic neobișnuit.

1. În limba rusă, *tuman* înseamnă „ceață“.

— Te doare în gât? repetă interogativ tatăl cele spuse de Petea.

— Da. Mă zgârie, răspunse încet Petea.

— Nu minți?

Petea simți că orice explicație în plus era periculoasă — acum cedează stăvilarul și tăgănește penibilul șuvoi. Se întoarse în tăcere și peste un minut era în mașină, cu ghiozdanul pe genunchi. Îi era greață. Totul era oribil și iremediabil.

Întârziase la prima oră; stătu mult cu mâna ridicată în spatele ușii de sticlă, dar nu i se dădu voie în clasă și se duse să bântuie prin hol, pe urmă se așează pe un pervaz, se hotărî să se uite peste teme, dar, în loc de asta, începu să își închipuie pentru a mia oară cum aveau să fie toate — gerul, ceața din zori... Cum să afle el ziua stabilită? Cum să afle detalii? Dacă ar fi fost deja în clasa a opta, nu, măcar într-a șaptea... Atunci putea să se ofere: mă duc eu în locul tău.

În sfârșit, sună clopoțelul. Holul se umplu de larmă.

— Ei, cum e, te bucuri? Te bucuri? întrebă Dima Korff apropiindu-se dintr-un salt de Petea. Petea se uită la el cu tristă nedumerire. Are Andrei ziarul, e jos, spuse agitat Dima. Haide, avem timp, o să vezi. Da' ciudat mai ești... Eu în locul tău aș...

Jos, portarul Andrei ședea pe taburetul lui și citea. Ridică ochii și zâmbi.

— Uite-aici, uite, zise Dima.

Petea luă ziarul și, prin pâcla tremurătoare, citi: „Ieri, la ora 3 p.m., pe Krestovski Ostrov, între G.D. Șișkov și contele A.S. Tumanski a avut loc un duel care s-a sfârșit, din fericire, fără sânge. Contele Tumanski, care a tras primul, a ratat, după care rivalul său a tras în aer. Martorii din partea...”

Aici, stăvilarul cedă. Portarul și Dima încercară să îl liniștească, dar el îi împingea, se smucea, își întorcea fața, nu putea respira, nu mai plânsese niciodată cu așa hohote, nu spuneți, vă rog, nu povestiți la nimeni, nu mă simt bine, mă doare... Și iarăși hohote.

(1932)

Traducere de Adriana Liciu